RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1898. Andra Kammaren. N:o 2.

Lördagen den 22 januari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Enligt derom förut fattadt beslut anställdes nu val af ledamöter och suppleanter i de ständiga utskotten.

Dervid utsågos till:

ledamöter i konstitutionsutskottet:

friherre *C. F. K. Barnekow*	med 216	röster,
herr *M. Dahn*	„ 216	„
„ *A. G. Gyllensvärd*	„ 216	„
„ *J. Johnsson* i Bollnäs	„ 216	„
„ *O. V. Vahlin*	„ 216	„
„ *N. Boström*	„ 215	„
„ *D. G. Restadius*	„ 170	„
„ *C. A. Andersson* i Malmö	„ 165	„
„ *A. V. Ljungman*	„ 164	„
och „ *J. Sjöberg*	„ 131	„

Närmast i röstetal kom herr *G. Elowson* med 84 röster;

ledamöter i statsutskottet:

herr H. *Andersson* i Nöbbelöf	med 211	röster,
„ *P. Ersson* i Vestlandaholm	„ 211	„
„ *S. G. von Friesen*	„ 211	„
„ *P. Pehrson* i Törneryd	„ 211	„
„ *C. Persson* i Stallerhult	„ 211	„
„ *O. Erickson* i Bjersby	„ 208	„
„ *P. G. Näslund*	„ 207	„
„ *K. A. Kihlberg*	„ 206	„
„ *O. Larsson* i Mörtlösa	„ 169	„
„ *Ivar Månsson*	„ 168	„
„ *J. A. Sjö*	„ 165	„
och „ *S. O. Nylander*	„ 158	„

Närmast i röstetal kom herr *Nils Nilsson* i Skärhus med 50 röster;

ledamöter i bevillningsutskottet:

herr	*J. H. G. Fredholm*	med 214	röster,
„	*G. Jansson* i Krakerud	„ 214	„
„	*S. M. Olsson* i Sörnäs	„ 214	„
friherre	*W. von Schwerin*	„ 214	„
herr	*J. A. Lundström*	„ 213	„
„	*E. F. W. Meyer*	„ 213	„
„	*A. Göransson*	„ 161	„
„	vice talmannen *A. Swartling*	„ 159	„
„	*Elis Nilson*	„ 158	„
och „	*C. G. A. Bergendahl*	„ 138	„

Närmast i röstetal kom herr grefve *H. Hamilton* med 67 röster;

ledamöter i bankoutskottet:

herr	*A. Hansson* i Solberga	med 212	röster,
„	*K. E. Holmgren* i Hillebola	„ 212	„
„	*J. P. Jansson* i Saxhyttan	„ 212	„
„	*J. Johansson* i Noraskog	„ 212	„
„	*A. Henricson*	„ 203	„
„	*L. P. Mallmin*	„ 167	„
„	*R. Eklundh*	„ 163	„
och „	*J. P. Nilsson* i Käggla	„ 163	„

Närmast i röstetal kom herr *H. Amnéus* med 55 röster;

ledamöter i lagutskottet:

herr	*Folke Andersson*	med 208	röster;
„	*P. G. Petersson* i Fräntorp	„ 208	„
„	*K. S. Husberg*	„ 206	„
„	*J. Anderson* i Tenhult	„ 204	„
„	*N. Nilsson* i Skärhus	„ 161	„
„	*A. F. Ohlsson* i Vexiö	„ 160	„
„	*O. W. Redelius*	„ 159	„
och „	*N. Jönsson* i Gammalstorp	„ 126	„

Närmast i röstetal kom herr *T. Zetterstrand* med 74 röster;

suppleanter i konstitutionsutskottet:

herr	*A. F. Liljeholm*	med 176	röster;
„	*N. Wallmark*	„ 175	„
„	*N. Hanson* i Berga	„ 173	„
„	*J. Andersson* i Öhrstorp	„ 172	„
„	*A. F. Broström*	„ 171	„
„	*A. W. Nilson* i Lidköping	„ 138	„
„	*B. Dahlgren*	„ 127	„
„	*C. Rydberg*	„ 126	„

herr *S. J. Boëthius* med 125 röster,
och „ *C. J. Jakobson* „ 122 „

Närmast i röstetal kom herr *M. Höjer* med 56 röster;

suppleanter i statsutskottet:

herr *P. Norberg*	med	164 röster;
„ *C. F. Petersson* i Dänningelanda	„	163 „
„ *D. Persson* i Tällberg	„	163 „
„ *E. Olsson* i Kyrkebol	„	162 „
„ *N. Åkesson*	„	160 „
„ *A. G. Anderson* i Himmelsby	„	159 „
„ *A. E. Baaz*	„	131 „
„ *S. Arnoldsson*	„	130 „
„ *O. Persson* i Killebäckstorp	„	129 „
„ *Ollas A. Ericsson*	„	129 „
„ *C. J. Öberg*	„	129 „
och „ *A. P. Gustafsson*	„	126 „

Närmast i röstetal kom herr *N. Svensson* i Olseröd med 37 röster;

suppleanter i bevillningsutskottet:

herr *L. Dahlstedt*	med	178 röster;
„ *E. Wijk*	„	146 „
„ *H. Eriksson* i Elgered	„	143 „
„ *O. Persson* i Rinkaby	„	112 „
„ *A. Petri*	„	112 „
„ *P. Larsson*	„	110 „
„ *E. G. H. Åkerlund*	„	110 „
„ *J. Eliasson*	„	109 „
„ *G. F. Berndes*	„	108 „
och friherre *I. von Knorring*	„	107 „

Närmast i röstetal kommo herrar *R. Darin* och *A. H. Göthberg* med hvardera 66 röster;

suppleanter i bankoutskottet:

herr *C. G. Bäckgren*	med	164 röster;
„ *O. H. Ström*	„	164 „
„ *G. Odqvist*	„	129 „
„ *C. A. Carlsson* i Hede	„	124 „
„ *A. G. Jönsson* i Mårarp	„	123 „
„ *A. Ericson* i Ransta	„	122 „
„ *P. O. Lundell*	„	122 „
och „ *Sten Nordström* i Höglunda	„	122 „

Närmast i röstetal kom herr *C. Rydberg* med 42 röster;

suppleanter i lagutskottet:

herr	*Back Per Ersson*	med 148	röster,
„	*E. Svensson* i Karlskrona	„ 141	„
„	*A. Wiklund*	„ 127	„
„	*L. J. Jansson* i Djursätra	„ 125	„
„	*N. Svensson* i Olseröd	„ 120	„
friherre	*C. C:son Bonde*	„ 119	„
herr	*P. Paulson*	„ 116	„
och „	*M. Andersson* i Löfhult	„ 112	„

Närmast i röstetal kom herr *C. Lindhagen* med 55 röster.

Mellan de ledamöter, hvilka till suppleantplatser erhållit lika antal röster, anställdes lottningar för bestämmande af den ordning, hvari samma ledamöter borde såsom suppleanter ingå; och utföllo dessa lottningar med den ordningsföljd, här ofvan angifvits.

§ 2.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästförestående § omförmälda val.

§ 3.

Härefter föredrogs och lades till handlingarne Kongl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista Riksdags sammanträde sig tilldragit.

§ 4.

Föredrogos vidare, hvar efter annan, de på kammarens bord hvilande motioner; och hänvisades:

herr *E. Wavrinskys* m. fl. motion n:o 1 till statsutskottet;

herr *E. H. Sjövalls* motioner, n:o 2 till lagutskottet och n:o 3 till tillfälligt utskott;

herr *D. Perssons* i Tällberg motion n:o 4 till bevillningsutskottet;

herr *G. Janssons* i Krakerud motion n:o 5 till lagutskottet;

herr *C. Sandquists* motion n:o 6 till lagutskottet;

herr *M. Höjers* m. fl. motion n:o 7 till lagutskottet;

herr *C. Johanssons* i Aflösa motion n:o 8 till tillfälligt utskott;

herr *O. Andersons* i Hasselbol motioner n:is 9 och 10 till lagutskottet;

herr *J. E. Centerwalls* motion n:o 11 till statsutskottet;

herr *T. Zetterstrands* motion n:o 12 till lagutskottet;

herr *P. Pehrssons* i Åkarp motion n:o 13 till lagutskottet; och

herr *E. A. Lindblads* motion n:o 14 till lagutskottet.

Slutligen hänvisades till tillfälligt utskott herr *C. Johanssons* i Aflösa framställning med ändring af hans ofvan omförmälda motion n:o 8.

§ 5.

Hänvisades till bankoutskottet Riksdagens år 1897 församlade revisorers berättelse angående riksbanken.

Samma revisorers berättelse om granskningen af riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning öfverlemnades till statsutskottet.

§ 6.

Föredrogs Riksdagens kanslideputerades memorial n:o 1, angående antagande af tjenstemän i Riksdagens kansli.

Den i 1:sta punkten gjorda anmälan lades till handlingarna, och hvad kanslideputerade i 2:dra punkten hemstält bifölls.

§ 7.

Följande nya motioner afgåfvos, nemligen af:

herr *K. G. Karlsson* i Göteborg, n:o 15, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande och framläggande af förslag till viss ändring i förordningen angående främmande trosbekännare och deras religionsöfning;

herr *A. W. Styrlander*, n:o 16, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och framläggande af förslag i fråga om ersättning åt vittnen, inkallade af häktade personer;

herrar *A. H. Göthberg* och *O. Anderson* i Hasselbol, n:o 17, angående nedsättning af tullen å råsocker m. m.;

herr *A. G. Gyllensvärd* m. fl., n:o 18, angående inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Halmstad;

herr *A. J. Ericson* i Ransta, n:o 19, angående ändring af 39 § legostadgan;

herr *E. G. H. Åkerlund*, n:o 20, angående skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om inskränkning uti aktiebolags rätt till förvärf af fast egendom å landsbygden.

Dessa motioner bordlades.

§ 8.

Under åberopande af det honom af kammaren i sådant afseende gifna bemyndigande, tillkännagaf herr talmannen, att han, sedan infordrad uppgift rörande herr C. W. Collanders försättande under förmyndare numera ingått från kongl. Göta hofrätt, utsatt ärendet rörande herr Collanders behörighet att sitt riksdagsmannakall vidare utöfva att förekomma till behandling nästa måndag den 24 dennes.

§ 9.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare, kyrkoherden August Hallqvist från och med den 21 januari 1898 vårdas å kongl. Serafimerlasarettets medicinska afdelning och är af sjukdom (albuminaria) tills vidare förhindrad att deltaga i kammarens arbeten, intygas.

Stockholm den 22 januari 1898.

Erik Henning Lind,
amanuens vid kongl. Serafimerlasarettets medicinska afdelning.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes justitieombudsmannens till innevarande års Riksdag afgifna embetsberättelse samt tryckfrihetskomiterades berättelse.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,44 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Måndagen den 24 januari.

Kl. 12 middagen.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 17 dennes förda protokoll.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. grefve *H. Wachtmeister* aflemnade Kongl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till lag om ändrad lydelse af 13 kap. 4 § giftermålsbalken;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 17 kap. 10 § handelsbalken;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af 86 § utsökningslagen, till lag om ändring i vissa delar af förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875, till lag angående ändrad lydelse af 51 § konkurslagen, till lag om ändring i vissa delar af förordningen angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof den 14 april 1866 och till lag angående ändrad lydelse af 71 § i lagen om dikning och annan afledning af vatten den 20 juni 1879;

med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser om beräkning af strafftid, och till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum den 29 juli 1892;

med förslag till checklag, till lag angående ändrad lydelse af 12 § utsökningslagen och till lag angående ändrad lydelse af 10 § 4 mom. i förordningen om nya utsökningslagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 10 augusti 1877;

med förslag till lag, innefattande ändring i 2 kap. 3 § kyrkolagen;

med förslag till lag, innefattande tillägg till 15 kap. 18 § kyrkolagen;

med förslag till lag om anteckning i kyrkobok af utrikes slutna äktenskap;

med förslag till lag angående rätt till erhållande af kyrklig vigsel i visst fall;

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Maria Christina Blomstedt;

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter ogifta Maria Christina Eriksson;

angående upplåtelse af kronomark till Arjeplougs kommun i Norrbottens län;

angående upplåtelse af kronomark till Jockmocks kommun i Norrbottens län;

angående upplåtelse till Norrköpings stad af förra hospitalslägenheten Hospitalsholmen;

angående försäljning af två under förra militiebostället $^3/_4$ mantal n:o 7 Bro i Upsala län lydande utegor;

angående försäljning af en till förra militiebostället Öfversta n:is 2 och 3 i Örebro län hörande lägenhet;

angående förhöjning i de vaktmästarne hos åtskilliga statsmyndigheter tillerkända löneförmåner;

med förslag till lagar angående ändring i vissa delar af förordningarna om kommunalstyrelse på landet, om kommunalstyrelse i stad och om landsting den 21 mars 1862 samt af förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

angående godtgörelse till jernvägsstyrelsen för förskottsvis utgifven expropriationsersättning för viss till Luleå—Gellivarebanan hörande mark;

angående upplåtelse till statens jernvägar af ett jordområde från förra hospitalshemmanet Ousby n:o 3 i Kristianstads län;

angående tillstånd för Visby stad att tillbyta sig två jordområden af den utaf Gotlands artillericorps disponerade tyghusplanen invid Visby;

med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 58 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 2 december 1892; samt

angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar; äfvensom

Kongl. Maj:ts skrifvelse, om förordnande af en statsrådsledamot att utöfva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 af riksdagsordningen tillkommer en ledamot af statsrådet.

Samtliga dessa kongl. propositioner äfvensom den kongl. skrifvelsen bordlades.

§ 3.

Remiss af statsverkspropositionen.

Föredrogs för remiss till vederbörligt utskott Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående statsverkets tillstånd och behof.

Dervid anförde:

Herr Brodin: I Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen år 1897 finnes hans excellens utrikesministerns yttrande till protokollet så lydande:

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

»Den stegring i konsulatafgiften, hvilken inträdt under de sista åren, synes mig gifva anledning att taga i öfvervägande, huruvida icke en nedsättning i denna afgift må kunna ske för att derigenom bereda sjöfarten någon lättnad. Innan förslag i sådant syfte väckes, anser jag dock lämpligt att afvakta ännu ett års erfarenhet, likasom det lärer vara nödigt att undersöka, hvilken inverkan en eventuel nedsättning i konsulatafgiften skulle komma att medföra i de olönade konsulernas inkomster.»

I Kongl. Maj:ts proposition till denna Riksdag finner man, att hans excellens utrikesministern har anfört: »att, som konsulatafgiften i Norge vore fastställd genom lag, samt frågor, som berörde bemälda afgifter, antoges stå i nära förbindelse med de mellan rikena pågående förhandlingar, hvilkas resultat då ännu icke förelåge, så ansågs nödigt afvakta den utredning och förslag, som af sagda komité kunna komma att i hithörande afseende afgifvas».

Med anledning häraf skall jag anhålla få yttra mig angående denna konsulatafgift.

Konsulatafgift betalas på grund af kongl. förordningen af den 4 november 1886 med 6 kronor 35 öre register-ton för hvarje fartyg, hvilken afgift betalas i hvarje hamn, der konsul eller vice konsul finnes anställd, och der fartyg lossar eller lastar. Lossar eller lastar ett fartyg i flere hamnar, erlägges full afgift i första hamnen och half afgift i öfriga.

Har ett fartyg i en hamn under ett kalenderår betalt flerdubbla beloppet af enkel konsulatafgift, är det befriadt från vidare afgifter.

Förutom denna afgift, som är en skatt, pålagd fartyg, betalas konsuln för hvarje förrättning, han utför, enligt taxa.

Då nämnda skatt på fartyg pålagts på administrativ väg, utan Riksdagens hörande, är den stridande emot regeringsformens 73 §.

Jag har under flera föregående riksdagar genom motioner sökt fästa Riksdagens uppmärksamhet härå, för att vinna rättelse, men fåfängt. Sålunda motionerade jag vid 1888, 1889, 1892 och 1893 års riksdagar, men mina motioner hafva af vederbörande utskott afstyrkts hufvudsakligast på grund af att denna fråga berörde unionsförhållanden.

I förflutna tider, då det hufvudsakligast fans endast mindre segelfartyg, som ett fåtal gånger om året besökte hamnar och då hade att betala konsulatafgift, var den mindre betungande, men annorlunda är det nu. Med nutidens stora ångfartyg, som många gånger om året anlöpa hamnar, är förhållandet annorlunda. Så t. ex. finnas nu svenska ångare, hvilka hafva att erlägga cirka 150 kronor i konsulatafgifter för hvarje hamn utan den ringaste valuta derför. Flera fall kunna deremot påvisas, då svenska rederier lidit stora förluster derigenom, att befälhafvaren måst söka oaflönade konsulers bistånd.

Denna skatt för svenska fartyg blir så mycket orättvisare, som norrmännen, genom att antaga den engelska mätningsregeln, faktiskt betala cirka $^1/_5$-del lägre konsulatafgift för sina fartyg än de svenska, som äro mätta enligt tyska regeln.

Remiss af statsverks-propositionen. (Forts.)

Af föregående kongl. propositioner finner man, att af konsulatkassan medel anvisats till pensionering af ministrar. Af föreliggande kongl. proposition erfar man, att ur densamma anvisas medel till aflöning för ministrarne i Konstantinopel och Washington, hvarförutom föreslås medel till konsulatstipendier. Då konsulerna icke äro tillsatta uteslutande för sjöfartsnäringen, utan äfven för handel och industri samt allmänna statsintressen, frågas: hvarför skola fartygen beskattas för att betala denna institution?

Såsom förut anförts, hafva väckta motioner, angående konsulatafgiftens af 6 kronor 35 öre pr register-ton afskaffande, afslagits på grund af hänsyn till de unionella förhållandena. Gent emot Norge är väl likgiltigt, om sjöfartsnäringen eller svenska staten betalar Sveriges andel i konsulatkassans utgifter, och det förhållande, att konsulatafgiften är fastställd genom lag i Norge, kan väl ej gifva skäl för att denna, mot grundlagens tydliga bud, pålagda skatt fortfarande skall betalas af svenska redare. Det åligger svenska staten att betala Sveriges bidrag till konsulatkassan, tills den svenska Riksdagen annorlunda beslutat och Kongl. Maj:t ett sådant beslut fastställt.

Då den svenska sjöfartsnäringen dessutom har att erlägga andra afgifter, som andra nationer sakna, och hvilka synas vara lika oberättigade, så torde ursäktas mig, om jag vid detta tillfälle påpekar desamma.

För att bestämma de afgifter, som fartygen skola betala till staten i lastpenningar, fyr- och båkafgift m. m., skola fartygen mätas. Vid all annan taxering i Sverige är den skattskyldige fri från afgifter i och för densamma, men så är ej förhållandet med fartyg, ty denna mätning få fartygen betala med 20 öre pr register-ton, hvarförutom rätt betydlig stämpelskatt skall erläggas, hvilken afgift för de större svenska ångarena kan belöpa sig till öfver 400 kronor. Nu hafva tid efter annan mätningsreglerna i Sverige ändrats så, att, under den tid jag minnes, mätningen först var i svåra läster, derefter blef det ny förordning med nyläster, sedermera register-tons enligt engelska regeln och derefter register-tons enligt tyska mätningsregeln. För hvarje ny mätareförordning måste fartygen ommätas och föreskrifven afgift derför betalas af redare. Detta har varit rätt betungande, och torde kunna ifrågasättas, om det varit med svensk lag öfverensstämmande att tvinga redare betala alla dessa mätningskostnader. I andra länder sker mätningen på statens bekostnad.

Förutom höga fyr- och båkafgifter, hvilka utgå med 30 öre pr register-ton, då fartyget är lastadt, och 15 öre pr register-ton, då fartyget är barlastadt, för de fyra första resorna, hvarefter denna afgift utgår med $^2/_3$ deraf för de följande, och hvilka afgifter för nu befintliga större svenska ångfartyg för t. ex. 7 resor med last ut och barlast hem stiga till närmare 7,000 kronor pr år, hvilken summa blir ännu större, om last medföres till Sverige, skola äfven lastpenningar erläggas. Dessa utgå med 10 öre pr register-ton för hvarje gång under kalenderåret, som fartyget ankommer till Sverige med last, och första gången det afgår från Sverige med last. För ett

af Sveriges största ångfartyg, under antagande af 7 resor med last till Sverige och en last från Sverige, belöper sig denna skatt till öfver 1,800 kronor för ett år. Denna pålaga var förut 14 öre pr ton, men efter första grundskatteafskrifningen nedsattes den till nuvarande belopp på grund af kongl. proposition.

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

Grundskatterna hafva sedermera afskrifvits, men oaktadt motioner om lastpenningarnas afskaffande framförts i Riksdagen, har någon vidare afskrifning eller nedsättning af desamma ej skett. Då skatt på andra transportmedel ej finnes, borde väl denna skatt rättvisligen afskaffas.

Genom de införda tullarne hafva många industrigrenar skyddats och gynnats, men sjöfartsnäringen har endast haft kostnad och skada, då allt fördyrats genom tullarne utan förökade inkomster.

Genom fartygstullens borttagande har det varit möjligt för redarena att från utrikes ort inköpa fartyg, men hafva tullarne fördyrat deras utrustning och drifvande. De hafva äfven orsakat, att svenska redare numera beställa sina fartyg icke allenast i England och Tyskland, utan äfven i Danmark och Norge, då de svenska verkstäderna, på grund af tullarne, icke kunna konkurrera med dessa länder. Före nu gällande tullars införande byggdes i Sverige en hel del fartyg för Danmark och Norge. Numera är det nästan uteslutande de få svenska verkstäder, som hafva leveranser till svenska staten, som kunna drifva skeppsbyggeri i större skala.

Sjömanshusen underhållas uteslutande genom afgifter, som fartyg och sjöfolk betala till desamma, men staten har ålagt dem att arbeta för statsändamål, såsom för statistik, för rullors förande öfver värnpligtige sjömän, m. m., hvilket förorsakar ökade kostnader för tjenstemän. Detta är ju både obilligt och orätt.

1888 års Riksdag anhöll i skrifvelse, det Kongl. Maj:t behagade genom sakkunnige män låta undersöka den svenska sjöfartsnäringens tillstånd samt derefter förelägga Riksdagen de förslag, som af undersökningen kunde föranledas.

Denna komité afgaf sitt betänkande den 12 september 1890. I detta betänkande hemstälde komitén bland annat:

Angående *skeppsmätningen:*

Att kostnaden för mätning af fartyg, hvarom stadgas i § 18 af kongl. förordningen angående skeppsmätning, måtte framdeles bestridas af statsmedel.

Angående *konsulatfrågan:*

Framhålles i betänkandet dess unionella beskaffenhet, och ansåg sig komitén på grund deraf icke kunna framställa några förslag, men uttalade önskvärdheten af lindringar och lättnader vid dess erläggande.

Angående *sjömanshusen* hemställer komitén:

Att till sjömanshusens förvaltning måtte lemnas bidrag af statsmedel efter de närmare grunder, som af Kongl. Maj:t kunde pröfvas lämpliga.

Nu omförmälda hemställanden af komitén hafva, oaktadt öfver 7 år förflutit, sedan dess betänkande afgafs, icke ledt till något resultat.

Remiss af statsverksproposition-nen. (Forts.)

Då jordbruksnäringen gynnats genom grundskatternas och indelningsverkets afskrifning jemte andra lindringar;

då industrien skyddats och gynnats genom införda tullar;

då genom dessa tullar statsverket årligen har många millioners öfverskott;

så hemställes, huruvida icke tidpunkten kunde anses vara inne att endast skipa rättvisa emot sjöfartsnäringen genom att befria den från grundlagsstridigt pålagda skatter och onera, då densamma har lika gamla anor och är en för Sverige lika naturlig handtering som jordbruksnäringen.

Herr talman! Jag anhåller, att detta mitt yttrande må medfölja remissen af den kongl. propositionen till statsutskottet.

Herr von Friesen: Herr talman! Den föregående ärade talaren omnämnde de millionöfverskott, som nu finnas i statskassan; och det är för visso en sanning att vi nu lefva, som man sagt, i de »demoraliserande öfverskottens» tider. Af den första bilagan till Kongl. Maj:ts statsverksproposition — statsrådsprotokollet angående inkomstberäkningen — finner man, att öfverskottet år 1896 uppgick till öfver tolf millioner kronor, och att man beräknat, det öfverskottet för 1897 skall uppgå till öfver aderton millioner kronor.

Jag vill icke nu inlåta mig på frågan, huru dessa stora öfverskott uppkommit; ej heller vill jag rigta något klander mot dem, som under de närmast förflutna åren gjort inkomstberäkningarne och som icke kunnat förutse, att, såsom dessa beräkningar blifvit uppgjorda, stora öfverskott skulle uppstå, jag vill icke detta, ehuru det visserligen förefaller mig, som om man ej visat önskvärd förtänksamhet vid beräkningarnes uppgörande, då statsverkets årsöfverskott kunnat uppgå till 20 procent af inkomstsumman. Som sagdt — jag vill ej uppehålla mig härvid; öfverskotten finnas der, och frågan är, huru man vid sådant förhållande lämpligast bör förfara.

Det finnes ju flera sätt att gå tillväga. Ett sätt är att använda öfverskotten till nyttiga ändamål, för hvilka man eljest skulle upptaga lån. Ett annat sätt är att spara öfverskotten till framtiden genom fondering, för att då använda dem till nyttiga ändamål. Ett tredje sätt är att genom dem gifva ökad styrka för alla tider åt statsregleringen, *utan att fondera medlen.* Det är vid den sista utvägen jag nu vill något uppehålla mig. Denna utväg har varit på tal inom regeringen och, som man kan finna af det utaf mig nyss nämnda statsrådsprotokollet, på fullt allvar; och jag har ingen anledning att förmoda, att icke finansministern och regeringen allt fortfarande ämna göra allvar af den planen. Tvärt om styrkes jag i min tro på regeringens allvarliga föresats deraf, att ifrågavarande plan äfven omnämnes i trontalet.

Förhållandet är ju, som kammaren har sig bekant, att åtskilliga statsinkomster inflyta först året efter det, till bestridande af hvars utgifter de äro afsedda. Den största bland de statsinkomster, detta gäller, är bevillningen af fast egendom och af inkomst. Denna så kallade allmänna bevillning jemte åtskilliga andra statsinkomster för 1898 t. ex. är beräknad till bestridande af 1898 års utgifter,

men inflyter först i januari, februari och mars 1899. Det är ju alldeles tydligt, att detta är en oegentlighet; ty man bör icke till utgifter under det löpande året afse inkomster, hvilka enligt gällande bestämmelser skola inflyta först under ett kommande år. Det har också ofta varit på tal att härutinnan göra en förändring. Men det är klart, att för en sådan förändring fordras penningar. Ty — för att hålla mig till det exempel, som närmast föreligger — då man icke för 1899 års statsreglering kan få taga i anspråk bevillningen för 1899, hvilken inflyter först år 1900, måste man för bestridande af 1899 års utgifter hafva andra medel att tillgå i stället för nämnda bevillning. Detta särskilda behof förefinnes emellertid endast vid öfvergången; sedermera, när reformen en gång blifvit genomförd och man kommer till 1900 års statsreglering, har man 1899 års bevillning att tillgå, och så undan för undan. Men, som sagdt, för sjelfva öfvergången kräfvas penningar, och det belopp, som skulle erfordras, utgör enligt den utredning af statskontoret, som är bilagd statsrådsprotokollet, cirka 9 millioner kronor. Det förefaller mig, som om det, då nu öfverskottet är så stort, skulle vara synnerligen lämpligt att använda en del af detsamma på detta sätt, att använda det till att för all framtid gifva ökad styrka åt statsregleringen.

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

Den här af mig framhållna oegentligheten har flera gånger varit uppmärksammad, senast vid 1897 års riksdag; men afhjelpandet af densamma har alltid stött på den svårigheten, att för ändamålet behöfdes penningar, och när man kom till riksdagens slut, då ärendet skulle behandlas, voro de tillgängliga medlen disponerade på annat sätt, så att ingenting återstod för denna reform — i allt fall icke sådana medel, som man den riksdagen ansåg sig böra disponera. Nu är det utan tvifvel det gynsammaste tillfälle för genomförande af denna statsregleringsreform, som man någonsin kan vänta sig, och det synes mig, att det vore mycket ledsamt, om man skulle låta detta tillfälle gå obegagnadt förbi.

Fördelarne af reformen äro i statsrådsprotokollet så enkelt och klart och för en hvar lättfattligt framhållna, att jag icke behöfver uppehålla mig vid dem. Det finnes ju en annan utväg att råda bot på missförhållandet — och denna utväg har helt naturligt måst tillgripas — nemligen den, som ledt till inrättandet af statsverkets kassaförlagsfond eller, såsom den förut kallades, statsverkets grundfond. Då medel, som behöfvas för det löpande årets utgifter, icke inflyta förr än ett kommande år, så är det klart, att dessa medel, måste förskotteras; och till dessa förskotteringar har man mer eller mindre tillräckliga tillgångar i kassaförlagsfonden.

Det finnes sålunda, om man vill stärka statsregleringen, två utvägar att välja mellan: den ena, att genomföra hvad jag vill kalla statsregleringsreformen; den andra, att öka kassaförlagsfonden. I statsrådsprotokollet finnes en jemförelse mellan dessa båda utvägar, och der är det, så vidt jag kan finna, tydligen ådagalagdt, att den förra utvägen är att föredraga framför den senare.

Genom statsregleringsreformen erhåller man — så att säga — ett kassaförlag, hvilket i viss mån reglerar sig automatiskt: i samma mån det, t. ex. genom höjning af bevillningen, blir stort behof af

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

kassaförlag, kommer kassaförlaget att ökas, och i samma mån, genom en motsatt åtgärd, behofvet af kassaförlag blir litet, kommer också detta att minskas. Hvad statsverkets kassaförlagsfond beträffar, måste den ju i alla händelser finnas, äfven om statsregleringsreformen genomföres; ty oafsedt förhållandet med de af mig nämnda statsinkomsterna, finnes det åtskilliga andra, hvilka endast delvis inflyta under det löpande året och till återstående del under det derpå följande, hvarförutom inkomsterna äfven under det löpande året inflyta ojemnt i förhållande till behofvet, och icke alltid till påräknade belopp. En kassaförlagsfond blir således — äfven efter den af mig förordade reformens genomförande — nödvändig, ehuru behofvet af densamma då icke får samma utsträckning, ej heller blir underkastadt samma vexlingar som nu. Att under nuvarande förhållanden göra kassaförlagsfonden så stor, att den under alla konjunkturernas och skatteförhållandenas vexlingar skulle vara tillräcklig, är icke lämpligt. Det skulle lätt kunna medföra den olägenheten, att i goda tider en icke ringa del af kassaförlagsfonden komme att öka de öfverskott, som placerades i den allmänna rörelsen och blefve deri upptagna, för att åter, när dåliga tider komme, blifva behöfliga för statsverkets behof, och då dragas från den allmänna rörelsen, när de kanske som bäst der behöfdes. Jag vill emellertid icke längre uppehålla mig vid detta, då ju hvar och en af det nämnda statsrådsprotokollet kan taga kännedom om, huru en jemförelse ställer sig mellan statsregleringsreformen, sådan den af mig blifvit berörd, och ett ökande af kassaförlagsfonden.

Allt syntes sålunda vara på god väg inom regeringen. Men så kommo skrifverierna. Statskontoret skulle höras; och det gjorde naturligtvis svårigheter, redan derför att saken stälde sig för statskontoret såsom en bokföringsfråga — och när göres det icke svårigheter ur bokföringssynpunkt, då någon härtill syftande ändring ifrågasättes! Statskontoret har således afstyrkt den ifrågavarande reformen. På grund deraf har regeringen ansett sig icke nu kunna framlägga något förslag i ärendet till Riksdagen — åtminstone tyckes det framgå af statsrådsprotokollet, att statskontorets afstyrkande varit det väsentliga skälet till förslagets uppskjutande. I trontalet hänsyftas äfven på ett annat skäl, nemligen att man, för att genomföra reformen nu, skulle hafva varit nödsakad att disponera något af 1897 års öfverskott; men detta skulle väl strida mot den praxis, som på senaste tid gjort sig gällande, enligt hvilken man icke vill disponera 1897 års öfverskott, förrän det genom riksbokslutet för samma år blifvit till siffran kändt, det vill säga icke för än vid 1899 års riksdag. Det sista skälet kan jag gifva större värde, och om jag också möjligtvis kan i någon mån sentera betydelsen af det första, nemligen statskontorets afstyrkande, tror jag dock för min del, att regeringen kunde hafva varit litet vågsammare i detta hänseende. Remissen i fråga inkom, såsom af statsrådsprotokollet synes, till statskontoret julaftonen, och det kan nästan tyckas på statskontorets utlåtande, som om föredragandens inom statskontoret lutfisk och julgröt icke blifvit så särdeles väl kryddade genom denna remiss — ja, så kan man tycka, om man dömer efter den rigtning,

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

i hvilken statskontorets svar gick. Det förefaller mig, att, om det varit på annan tid än mellan jul och nyår, som svaret skulle hafva afgått, så hade möjligen statskontorets yttrande fått en annan vändning, än det nu fick.

Jag fäster mig icke vid, att statskontoret har principiella skäl mot reformens genomförande och att det framlagt dessa — det är ju tvärtom att sätta stort värde på, att statskontoret fritt gifvit uttryck åt sin mening, dels derför att det ju alltid är synnerligen tillfredsställande, då en myndighet uttalar sig sjelfständigt, oberoende af ministerns åsigter, dels också derför att, genom att dessa principiella motskäl blifvit af statskontoret framlagda, finansministern har fått ett gynsamt tillfälle att bemöta dem, hvilket han också gjort på ett enligt min tanke synnerligen förträffligt sätt. Jag är således öfvertygad om, att dessa principiella motskäl nu skola vara för alltid afdagatagna. Jag fäster mig derför icke vid den delen af statskontorets yttrande.

Men jag fäster mig vid, att statskontoret äfven sagt, att den nu ifrågasatta statsregleringsreformen skulle vara ett hinder för att revisionen af debiteringshandlingarna skulle ske lika tidigt som för närvarande. Ty för en person med vanligt förstånd och som icke är fången i bokföringsgriller, synes det vara temligen naturligt, att, när allt i verkligheten komme att ske på samma sätt och på samma tid som förut, redovisning och revision också borde kunna ske på samma sätt och på samma tid som förut. Bevillningsberedningarna skulle äfven efter reformens genomförande sammanträda på samma tid, taxeringsnämnderna skulle sammanträda på samma tid, pröfningsnämnderna skulle sammanträda på samma tid som förut; utlemnandet af debetsedlar skulle ske på samma tid som förr, och erläggandet af skatt skulle ske på samma tid som förut. Alla handlingar, som skola revideras, skulle således finnas tillgängliga på samma tid som förut. Skulle det då icke också vara möjligt att revidera dem på samma tid som förr? Det förefaller mig orimligt, att detta icke skulle vara möjligt. Det synes mig också, som om statskontoret i sitt utlåtande häröfver icke velat läsa rätt finansministerns remiss. Statskontoret säger, att »af Eders Kongl. Maj:t enligt nådigt bref den 5 juli 1884, kungjordt genom statskontorets kungörelse den 14 derpåföljande oktober, fastställts anordningar, så att uppbördsräkenskaperna (fögderiernas och städernas specialräkningar) afslutas den 31 december hvarje år, på det sätt, att deri till vidare redovisning under det nästföljande året uppföras alla skatter och afgifter, som bero på debitering eller som på grund af kontrakt eller särskilda föreskrifter eljest under sistnämnda år vid då infallande uppbördsstämmor böra erläggas, enligt på uppbördsbok grundade debetsedlar eller enligt särskilda med Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes uppbördsorder försedda längder, hvilkas belopp vid specialräkningens afgifvande är kändt. *En ändring häri* i nu ifrågasatt syfte föranleder, att exempelvis 1899 års bevillning, grundad på de under samma år verkställda taxeringsförrättningarne, icke skulle, såsom enligt nu gällande ordning, upptagas i 1899 års räkenskaper, utan först i räkenskaperna för år 1900.»

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

Här synes det mig, att statskontoret läst fel i finansministerns remiss, ty finansministern har endast förutsatt, att bevillningen för 1899 skulle upptagas i 1900 års riksstat, men icke talat om någon ändring i räkenskaperna, icke sagt, att uppbörden för 1899 icke skulle upptagas i 1899 års räkenskaper. Men, frågar man, är det möjligt att upptaga uppbörden för 1899 i 1899 års räkenskaper, om bevillningen upptages först i riksstaten för år 1900? Ja, det måtte väl vara på något sätt möjligt, då alla handlingar, som enligt förut varande anordningar skulle finnas vid 1899 års slut, fortfarande, äfven med den nya anordningen, komma att vara tillgängliga vid 1899 års slut.

Jag har skaffat mig formulären till länens räkenskaper, och vid en blick på det der befintliga slutsammandraget öfver fögderiernas specialräkenskaper, synes det mig, som om det skulle vara ytterst lätt att åstadkomma en sådan anordning, att uppbörden för 1899 medtoges i 1899 års räkenskaper och reviderades på samma sätt som förut, oaktadt bevillningen för 1899 upptoges först i 1900 års riksstat.

Nu har Kongl. Maj:t infordrat — åtminstone har finansministern föreslagit, att Kongl. Maj:t skulle infordra — statskontorets och kammarrättens utlåtande i ämnet, efter förutgående hörande af öfverståthållareembetet i Stockholm och Konungens befallningshafvande i länen. Detta har jag för min del just icke mycket emot, men jag tror, att, om statskontoret fått befallning att föreslå sådan förändring i räkenskaperna, att revision af uppbörden kan ske lika tidigt som förut, oaktadt bevillningen upptages först i ett kommande års riksstat, statskontoret utan Konungens befallningshafvandes hörande mycket väl skulle kunnat lösa denna uppgift. Jag är dock icke ledsen öfver att Konungens befallningshafvande skola höras, ty jag är öfvertygad om, att det på hvarje landskontor skall finnas någon »snäll skrifvare», som skall reda den här saken, så att, om föredraganden i statskontoret fortfarande ställer sig på en motsträfvig ståndpunkt, Kongl. Maj:t i Konungens befallningshafvandes i länen yttranden skall finna ett stöd vid reformens genomförande. Jag kan för öfrigt icke tänka mig, att, om det till sist uteslutande gäller en bokföringsfråga, denna skall kunna lägga hinder i vägen för genomförandet af en reform, så vigtig som denna enligt min tanke är. »*Die Paragrafen werden sich finden,*» eller här fritt öfversatt: för skrifvarefunter behöfver man icke vara rädd.

Herr A. Hedin: Herr talman! Det är alldeles naturligt, att en ökning af omkring 20,000 kronor på en utgiftspost måste vara en ren småsak i alla deras ögon, som hafva bidragit och nu än ytterligare komma att bidraga till att svenska statens budget, som af 1887 års Riksdag reglerades med en slutsumma, om jag minnes rätt, på något mindre än 85 millioner, nu enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle föras upp till en slutsumma af inemot 125 millioner kronor. Jag har icke alldeles samma mening — små smulor, säger ordspråket, äro också bröd, och man får icke glömma, att brödet både

är dyrt och knappt för många af dem, som bygga och bo i detta jubileumsland.

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

Emellertid är det visserligen icke summan 21,500 kronor, som har frapperat mig, det är det uppgifna ändamålet, de anförda skälen, som hafva ådragit sig min synnerliga uppmärksamhet i den framställning, som förekommer på sjette hufvudtiteln angående ökadt anslag för landtbruksstyrelsen.

Inledningsvis anhåller jag, herr talman, att få upprepa den bekännelse, som jag nog en och annan gång förr gjort, att jag håller före, att det var ett särdeles olyckligt steg Riksdagen tog, då den år 1889 beviljade anslag till landtbruksstyrelsen, och att det var ett lika olyckligt steg, då Riksdagen år 1891 beslöt upplifva eller kanske rättare sagdt galvanisera det döende kommerskollegiet. Naturligtvis icke derför att jag skulle kunna vara blind för, att det tarfvas administrativa organ för att handlägga landtbrukets och öfriga näringars intressen, i hvad staten har med dem att göra, hvilket dock icke är att *styra* dem, utan derför att Riksdagen genom båda dessa beslut uppoffrat hvad jag vill kalla den parlamentariska principen, som kräfver, att hvarje stor förvaltningsgren må vara representerad på ministerbänken till gagnet och icke blott till namnet, såsom i detta fall är förhållandet, — uppoffrat denna princip för en byråkratisk organisation, i och hvad med det sakliga afgörandet kommer att förläggas utanför regeringen, och sålunda den konstitutionella kontrollen och det parlamentariska ansvaret att tillintetgöras.

Riksdagen hade, när den fattade dessa beslut 1889 och 1891, ett varnande exempel i vår jernvägsförvaltning, åt hvilken Kongl. Maj:t tid efter annan, i synnerhet under den nuvarande civilministerns förra ministertid, har afträdt regeringsrättigheter, om hvilka grundlagen tydligt förutsätter, att de skola utöfvas under den kontroll, som grundlagen, föreskrifver, d. v. s. af Kongl. Maj:t i statsrådet, och på hvilken Kongl. Maj:t har öfverflyttat sina regeringspligter, med den verkan, att Riksdagen nu står vanmägtig inför denna tredje statsmagt, derför att den icke rimligen kan taga för hufvudet en minister, som icke mera än till namnet är jernvägsminister, som blott är verkställare af en byråkratisk förvaltnings idéer och önskningar.

Detta är i korthet sagdt orsaken, hvarför jag icke kan vara med om att med min röst bidraga till att utvidga och befästa landtbruksstyrelsen till förfång för utsigterna att en gång få en sådan ombildning af statsdepartementen med ökadt antal departement, hvarigenom skulle möjliggöras att låta landtbrukets intressen bli i Konungens råd representerade utaf en verkligt sakkunnig målsman.

Det är nu, synes mig, ett omen, som bör lända till ett gif akt för Riksdagen, att uti Första Kammaren blifvit väckt en motion om inrättande af ett statsdepartement för jordbruk, industri och handel. — Jag har på förhand hört utaf en sakkunnig person sägas, att den okände författaren af denna motion har på ett särdeles förtjenstfullt och öfvertygande sätt motiverat sin framställning i nämnda afseende. Denna motion torde vara ett ytterligare skäl för stats-

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

utskottet att, ehuru den icke hör till statsutskottets handläggning, äfven taga den frågan i betraktande, när statsutskottet kommer att behandla den af mig berörda punkten på sjette hufvudtiteln.

När vi år 1894 här i kammaren behandlade den utaf Kongl. Maj:t då för andra gången väckta frågan om ökning uti den mycket unga landtbruksstyrelsens stat, yttrade en utaf mina mycket ärade vänner, som sitter här i mitt granskap, att han ansåg det vara önskligt, ja nödvändigt, att Riksdagen icke gåfve efter, derför att oupphörligt framställningar om löneförhöjning upprepades ifrån Kongl. Maj:ts sida. Om Riksdagen då hade lyssnat till detta visdomsord, så skulle vi kanske nu varit qvitt den framställning, som förekommer på sjette hufvudtiteln om en vida större, 20 gånger större förhöjning af anslaget till landtbruksstyrelsen.

Det är nu för sent att hjelpa hvad då skedde, men, om Riksdagen nu afslår den framställning Kongl. Maj:t gjort i år och sedermera förstår att vidhålla detta afslag, så torde Riksdagen dermed vinna, att icke så snart å nyo kommer ett ytterligare kapitel i historien om landtbruksstyrelsens omkring sig gripande annektionslystnad. Det förefaller mig, efter hvad jag kunnat inhemta, alldeles gifvet, att, om Riksdagen skulle bifalla hvad Kongl. Maj:t nu föreslagit, man dermed icke har kommit till en för någon längre tid definitiv organisation. Jag antar, att statsutskottet skall taga någon hänsyn till äfven denna synpunkt; utskottet torde komma att taga någon kännedom om de planer, som t. ex. hota stuteriförvaltningen.

Det vill synas, som om chefen för landtbruksstyrelsen aflagt ett bragebägarelöfte att utvidga sitt rike åt alla fyra väderstrecken. Måhända skola, om statsutskottet sysselsätter sig med dessa vidare utvidgningsplaner, de landtbrukskunnige många ledamöterna af utskottet få anledning taga i öfvervägande, huruvida det gagn man förväntat af landtbruksmötena skulle kunna komma att främjas derigenom, att de komma under en mera enväldig magt här i Stockholm, taga i öfvervägande, huruvida det är sannolikt, att en byråkratisk centralisation lika säkert kan ersätta som ganska visst förqväfva det nit, den insigt och det intresse, som rundt om i orterna stå färdiga att göra gagn, i fall dem lemnas tillfälle dertill och derför nödig handlingsfrihet.

Jag skall nu öfvergå till några af detaljerna uti denna motivering, som upptar, tror jag, 15 à 20 sidor eller något sådant.

Jag vill icke säga, att denna motivering, såsom kuriosum betraktad, är den märkligaste jag sett under bortåt 30 års vistelse här i kammaren, men jag tvekar icke säga, att, om man inbjuder åtskilliga föregående motiveringar till täflan med denna, och anställer en jemförelse, man skall nödgas åt denna tillerkänna en mycket hög rang, en rang inom motiveringarnas område nära nog motsvarande generaldirektörs rang inom personernas verld. Jag läser på sidan 10: »Sedan den tiden» — d. v. s. sedan landtbruksstyrelsen väl blifvit inrättad — »och i samma mån det blifvit tydligt, hvilka stora och magtpåliggande uppgifter landtbruksstyrelsen hade att lösa, uppgifter, hvilka syntes växa allt efter det tiden fortskrede och allt flera för landtbruksnäringen vigtiga frågor framstälde sig och

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

kräfde lösning, hade deremot behofvet af högre löneförmåner för styrelsens chef och ledamöter allt bestämdare gjort sig gällande. — Landtbrukets lifsintressen, vare sig dessa vore af allmänt ekonomisk, rent teknisk eller rättslig art, vore nemligen af den betydelse för samhället, att deras handhafvande inom statsförvaltningen i den högsta fackinstansen icke borde eller kunde anförtros åt andra än sådana personer, som egde den utbildning i ekonomiskt, tekniskt eller rättsligt afseende, att deras omdöme kunde blifva till verkligt gagn för den vigtiga näring, hvarom här vore fråga.»

Dessa ord, herr talman, uppfattade helt rättfram och utan anlitande af någon särskild tolkningskonst, innebära att landtbruksstyrelsens chef och ledamöter icke äro vuxna de värf de åtagit sig. Så står det alldeles påtagligt, likasom det står att detta beror derpå, att lönerna äro för låga, och att det kan afhjelpas derigenom, att lönerna blifva förhöjda. Ja, så står der, det och ingenting annat. Jag begriper nu verkligen icke, huru det skall kunna gå till, att en löneförhöjning — och hvad chefen beträffar äfven en »förbättring på karakteren» — skall kunna medföra den verkan, att chefen och ledamöterna derigenom skulle få »en sådan utbildning i ekonomiskt, tekniskt eller rättsligt afseende, att deras omdöme kunde blifva till verkligt gagn för den vigtiga näring, hvarom här är fråga», när de icke förut ha denna utbildning. — Nu skämt å sido! Herr talman, jag förstår naturligtvis mycket väl, att det icke varit styrelsens mening att åt sig utfärda detta underbetyg, utan att den låtit locka sig af begäret — kanske behofvet — att »breda på» och måla ut saken, att med andra ord språkets magt — här det byråkratiska språkets magt — har firat en af sina icke alltför sällsynta triumfer öfver tanken.

Emellertid går landtbruksstyrelsen i det följande till ett försök att med erfarenhetsskäl styrka svårigheten att på ett värdigt sätt återbesätta ledigblifna platser inom styrelsen. Jag måste säga — och detta utan den allra ringaste tvekan — att detta är en missledande framställning. Jag anhåller till en början att få fästa uppmärksamheten på 6 § i landtbruksstyrelsens instruktion af den 13 december 1889, som säger: »Öfverdirektören samt ledamöterna i styrelsen utnämnas af Kongl. Maj:t. — Då ledamotsplats skall tillsättas, utfärdar öfverdirektören kungörelse derom i allmänna tidningarna samt medelst anslag i styrelsens lokal med föreläggande af 30 dagars ansökningstid, räknadt från den dag kungörandet sker. Efter denna tids förlopp insänder öfverdirektören ansökningshandlingarna till Kongl. Maj:t samt föreslår dervid till tjenstens erhållande den bland de sökande, som han anser för tjensten bäst egnad.» Som man ser, har öfverdirektören en exorbitant magt.

Nu, sedan vi hört hvad lagen säger angående dessa tjensters tillsättning, så låtom oss betrakta tillämpningen.

Vi skola då se, huru mycken grund det finnes för de påståenden, som här anföras såsom motiv för löneförhöjningen. Första gången landtbruksinspektörsbefattningen söktes, funnos flera sökande. Man skulle vid det tillfället icke ha kunnat förundra sig så mycket, om detta icke varit förhållandet, ty det var temligen allmänt kändt,

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

att en grata persona var till tjensten predestinerad, om också aldrig så många honom vida öfverlägsna personer skulle ha sökt densamma. Emellertid funnos, som sagdt, flera sökande. Vid det andra tillfället, år 1892, utfärdades icke kungörelse om ledigheten förrän omkring tre veckor efter det den inträffat. Under tiden dref man privata underhandlingar i syfte att få någon välbehaglig person att söka platsen, och då inträffade det märkliga, att man vände sig till en person, som vid föregående tillfället förklarats inkompetent — formelt inkompetent — och hvilkens formella inkompetens — jag uttalar här icke något omdöme om hans skicklighet — nu var lika stor som vid föregående tillfället. Nu befans han emellertid lämplig att taga till nåder, om han ville söka, men han ville icke den gången. Så blef då platsen anslagen ledig till ansökning. Så vidt jag kan erinra mig, söktes den af tre personer, af hvilka två förklarades formelt inkompetenta. Den tredje lär väl också hafva blifvit förklarad för inkompetent, dock först efter lång tvekan inom civildepartementet (Det var den nuvarande civilministerns *företrädare*, som då beklädde platsen såsom departementschef; jag bör fästa uppmärksamheten derpå.) Så vidt jag sport, finnes icke någon opartisk sakkunnig, som icke skulle hysa den mening, att den tredje sökanden var såväl i sakligt som formelt afseende fullkomligt kompetent. Jag har skaffat mig underrättelser om att denne tredje sökande, som man motade bort, aflagt studentexamen, fullständig examen från landtbruksinstitut, examen från mejeriskola, förestått andelsmejeri, varit lärare vid landtbruksskola, haft anställning såsom länsagronom och arbetat på frökontrollanstalt. Men man blef emellertid af med honom. Nu frågar jag: går det rätteligen an att, när § 6 uti instruktionen tillämpas på det sätt, som jag här beskrifvit, komma och på sätt som skett tala om svårigheten att få lämpliga personer vid återbesättande af lediga platser inom styrelsen? Det finnes icke mer än ett svar på den frågan. — Jag kommer vidare till öfveringeniörsbefattningen och jag ber dervid kammarens ledamöter taga i betraktande, huru styrelsen manövrerat för att göra gällande, att man måste oupphörligen söka förlängning i den nuvarande öfveringeniörens tjenstgöringstid, emedan det icke varit möjligt att på ett värdigt sätt återbesätta denna befattning. Huru vet chefen detta, då aldrig något ledigförklarande af tjensten skett och således ingen varit i tillfälle att söka? Landtbruksstyrelsen vet naturligtvis — jag kan för öfrigt säga, att jag känner att styrelsen vet det likaväl som jag och många andra — att en efter allmänna omdömet bland sakkunnige mycket skicklig, men dess värre också mycket sjelfständig man velat söka denna plats, om den nuvarande innehafvaren afgått och platsen blifvit anslagen ledig. Detta är icke någon hemlighet för landtbruksstyrelsen. — Jag säger således, att hela denna framställning om svårigheten att få ledamotsplatserna besatta är — lindrigast taladt — af den beskaffenhet, att på den kan statsutskottet icke med skäl grunda någon tillstyrkan af hvad i den kongl. propositionen är föreslaget. För min del säger jag: må man rätta sig efter instruktionens 6 § och i anda och sanning tillämpa den såsom en lag bör tillämpas. Skulle det sedan visa sig, att man icke

kan återbesätta lediga ledamotsplatser, derför att lönerna äro för små, ja då blir tid att taga den frågan i öfvervägande, huruvida icke Riksdagen kan höja dessa löner med de belopp, som prutades af år 1889. Men tills vidare må man göra försök med en annan tillämpning af den lag, som gäller särskildt för landtbruksstyrelsen.

Remiss af statsverksproposition-en. (Forts.)

Jag ber herr talmannen tillåta mig en skenbar afvikelse från ämnet. Sannolikt har herr talmannen och kanske har flertalet af kammarens ledamöter under förliden höst med intresse följt den diskussion, som förts i pressen angående tillsättande af lediga lärarebefattningar vid våra högskolor. Herr talmannen torde måhända ock hafva fått det intrycket, att diskussionen öfvervägande utföll till förmån icke för *anmälnings*- utan för *ansöknings*-systemet. Emellertid vill jag göra den erinran, att äfven om anmälningssystemet tillämpas, rättsskyddande former icke alldeles saknas, för den händelse att någon gång, mot förmodan, ett missbruk af anmälningsrätten skulle försökas. Tack vare dessa lagliga former, under hvilka anmälningsrätten skall utöfvas, blir t. ex. pressen i tillfälle att låta offentlighetens ljus i tid falla öfver ett befordringsärende. Annorlunda och värre är det, om i fall, der lagen icke känner någon annan tjenstetillsättningsform än efter ledigförklarande och ansökan, om i sådana fall — säger jag — det skulle vara tillåtet för några vederbörande att i hemlighet och bakom lagens rygg handla på sådant sätt, att pressen endast genom slumpens gunst kan bli i tillfälle att belysa och i tid belysa hvad som förehafves. Detta är värre än de fall, om hvilka jag nyss nämnde, nemligen anmälningsrättens tillämpande vid tillsättande af lärareplatser vid våra högskolor, ty der saknas dock icke skyddande former, och särskildt finnes tillfälle för pressen att sprida offentlighetens ljus öfver obehöriga förehafvanden, om mot förmodan sådana någon gång skulle förekomma.

Det torde af hvad jag sagt vara förklarligt, att jag icke kan godkänna hvad landtbruksstyrelsen här anfört angående svårigheten för återbesättande — »värdigt återbesättande» heter det ju — af ledigblifna ledamotsplatser, och att jag således icke heller kan godkänna den på nämnda premisser grundade konklusionen, som heter löneförhöjning.

Men vore också de af landtbruksstyrelsen anförda skälen lika välgrundade som de i min tanke äro absolut grundlösa, så är väl dock den saken åtminstone alldeles oomtvistligt klar, att dessa skäl icke kunna gälla utanför sitt eget område. Att den nu åberopade så kallade erfarenheten icke gäller chefen, det hafva naturligtvis kammarens ledamöter redan läst, och således, om dessa skäl gälla för ledamotsplatser, så gälla de icke för chefsplatsen, ty sannerligen landtbruksstyrelsen haft någon erfarenhet om svårigheten att tillsätta chefsplatsen med nuvarande lön och titel, vare sig sådan erfarenhet den sjelf framstält, eller sådan som jag har kritiserat. Här duga skälen icke, äfven om de skulle gälla för ledamöterna i styrelsen.

Någon tanke åt det hållet, att chefens lön, titel, rang, uniform och andra härliga förmåner icke skulle vara tillräckliga, föresväfvade

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

icke nu- och dåvarande civilministern, när han här i kammaren 1889 yttrade, att, om Riksdagen beviljade 7,000 kronor åt chefen och 4,500 kronor åt hvar och en af ledamöterna, Riksdagen skulle »redan från början försätta verket i rätt ställning och göra det fullt likställdt med de verk, hvarmed det verkligen är jemförligt». Denna önskan blef hvad chefen angår uppfyld af Riksdagen, som beviljade 7,000 kronor åt honom. Visserligen åtföljdes statsutskottets utlåtande i ämnet af en utaf sex ledamöter afgifven reservation, i hvilken reservation, undertecknad bland annat af den för landtbruksangelägenheter så intresserade och i sådana angelägenheter så hemmastadde numera domänintendenten herr Anders Persson i Mörarp, yrkades att chefens lön skulle bestämmas till 6,000 kronor, men Riksdagen beviljade 7,000 kronor eller det belopp, som chefen för civildepartementet fann vara det rätta, det behöfliga och — det tillräckliga.

Mot förbättring af chefens lön och »förbättring på karakteren», som det heter i officiel svenska, finnes här längre fram i sjette hufvudtiteln ett skäl, som synes mig vara alldeles afgörande. Ja, det vill säga, det är icke i den kongl. propositionen *anfördt* såsom ett skäl mot denna sak; så till vida finnes den motsägelsen icke i den kongl. propositionen. Under den rubrik, som lyder: kongl. patent- och registreringsverket, föreslås, att verkets chef skall få en från 7,000 kronor, som den för närvarande är, inberäknadt ett efter 5 års tjenstgöring honom tillfallande ålderstillägg af 600 kronor, till 7,500 kronor förhöjd aflöning med bibehållande af nuvarande rang etc. Jag frågar mig då, huru det kommer sig, att för chefen för landtbruksstyrelsen skulle behöfvas en fyra gånger större löneförhöjning, oberäknadt den förnämare titeln, och jag finner verkligen icke något sakligt svar på den frågan. Enligt det allmänna föreställningssättet skall väl antalet embets- och tjenstemän inom ett verk i sin mån vittna om betydelsen och omfattningen af detta verks arbete och göromål, följaktligen också om chefens åligganden och ansvar. Jag frågar: huru kan det komma till att i ett verk, der chefen enligt föreliggande förslag skulle få, såsom jag tror, 14 embets- och tjenstemän under sig, han kan nöja sig med 7,500 kronors lön, under det att den chef, som får under sig fem tjenstemän, skulle behöfva 9,000 kronors lön, för att hans »omdöme skall blifva till verkligt gagn för den vigtiga näring, som här är i fråga», och dessutom få generaldirektörs titel. Jag kan icke finna något sakligt svar på den frågan.

Deremot är det visserligen så, att saken kan förklaras, om man såsom förklaringsgrund får anlita det fenomen, som fader Holberg har beskrifvit under benämningen »Den honnette Ambition». Herr talmannen lärer säkerligen erinra sig gubben Jeronimus, en hedervärd borgare i staden Kjöbenhavn, hvilken ännu på gamla dagar lefde lycklig och belåten, till dess han en dag fick erfara, att hans dittills varande vederlike Jesper Hansen blifvit benådad med en rang. Då for afundens och högfärdens demon in i Jeronimi hjerna, och han satte sig i sinnet, jag vill icke säga att blifva generaldirektör, men att få generaldirektörs rang. Jag vill icke erinra

om alla de svårigheter och »ärgrelser» han sedan fick utstå. Det är en rent upprörande historia, i synnerhet de debatter, som han hade med sin hustru Madelone, och än värre, när han råkade ut för pigan Leonores ytterst hårdhändta skolastik. Hon frågade, om han kunde taga med sig sin rang till himmelriket, hvarpå han blott kunde svara med ett ohöfviskt ord. Hon undrade hvad den då skulle tjena till. Jo, sade Jeronimus, att alla andra skola vika för mig. Dertill genmälde hon: Ja, man viker också undan för alla galna menniskor, men icke äro de derför mera ärevärdiga. Det allra värsta af allt var dock, att han icke fick den åtrådda rangen.

Remiss af statsverkspropositionen. (Forts.)

Jag skulle nu vilja tillåta mig att föreslå en kompromiss, nemligen att Riksdagen afslår den begärda löneförhöjningen, och Kongl. Maj:t beviljar den begärda titelförhöjningen. Det skulle blifva hvad matematikerna pläga kalla en »elegant lösning» af problemet, skulle dessutom komma under den klassiska rubriken *utile dulci*, hvilket betyder: det nyttiga förenadt med det ljufliga. Utile — det nyttiga — blir på Riksdagens sida, som behåller sina penningar, och dulce — det ljufliga — får Jeron... jag vill säga chefen för landtbruksstyrelsen.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Med anledning af hvad den siste ärade talaren yttrade ber jag — utan att nu inlåta mig på de skäl, som landtbruksstyrelsen anfört för förslaget om en utvidgning af verket — att få för kammaren framhålla de båda skäl, som föranledt Kongl. Maj:t att göra denna framställning.

Det ena skälet är den svårighet, som yppat sig att med de nuvarande lönebeloppen rekrytera ledamotsplatserna. Den ärade talaren på stockholmsbänken åberopade förhållanden vid en tjenstetillsättning, hvarom jag icke har någon kännedom och som försiggick före mitt tillträde till civilministerplatsen; men hvad jag vet och kan konstatera, det är att i fråga om en ledamotsbefattning eller öfveringeniörsplatsen det har mött så bestämda svårigheter för utsigten att kunna återbesätta densamma, att Kongl. Maj:t funnit anledning medgifva den nuvarande innehafvaren, ehuru denne redan för flera år sedan öfverskridit den vanliga åldersgränsen, att fortfarande få bibehålla sin plats, detta af det helt naturliga skälet, att lönen 4,000 kronor äfven med rättighet till två ålderstillägg icke kan vara tillräcklig för att förmå landtbruksingeniörerna, hvilka äro de tjensteinnehafvare, som skulle rekrytera befattningen, att med de löneförmåner, som äro med deras tjenster förenade, söka en dylik befattning. Detta är det ena skälet, och det gäller ledamöterna.

Det andra skälet, som föranledt Kongl. Maj:t att väcka detta förslag, är den tillökning i hela styrelsens göromål, den utvidgning af dess verksamhet, som egt rum under de nio år, som förflutit sedan lönerna reglerades. Att detta skäl är faktiskt, synes mig den ärade talaren sjelf hafva medgifvit, ty, om jag fattade honom rätt, var bland hvad han anmärkte mot landtbruksstyrelsen äfven just denna utvidgning af dess verksamhet och således att dess befogenhet

Remiss af statsverks-propositionen. (Forts.)

växer mer och mer. Detta skäl, hvilket ju tillkommit, sedan Kongl. Maj:t 1889 på min föredragning framlade förslag om landtbruksstyrelsens organisation, gäller både ledamöterna och chefen.

Det har varit dessa båda skäl, som föranledt Kongl. Maj:t att framlägga detta förslag, och för min del vågar jag uttala den förhoppningen, att denna kammare måtte i fråga om landtbruksstyrelsen, som tillkommit för att främja jordbrukets intressen och som, såvidt jag vet, uppfylt ändamålet med dess inrättande, att, säger jag, denna kammare måtte hafva en annan uppfattning om denna institution än den siste talaren.

Herr A. Hedin: Herr talman! Jag skall be att få rätta ett missförstånd, hvartill chefen för civildepartementet gjort sig skyldig. Jag har icke sagt, att landtbruksstyrelsen har utvidgat sin verksamhet. Jag har talat om dess planer att lägga under sig nya magtområden, men jag har icke talat om att den fått synnerligen mycket mera att göra nu än den hade från början eller hvad som landtbruksakademien skötte genom en sekreterare och ett par biträden. Deremot har jag talat om dess planer att utvidga sitt magtområde och uppmanat kammaren att sätta *p* för den saken.

Hvad beträffar svårigheterna att tillsätta den af civilministern omnämnda ledamotsplatsen i styrelsen, så vidhåller jag hvad jag här förut uppgifvit och, om jag ansåge det tillåtligt, skulle jag måhända namngifva en man, om hvilken det är för landtbruksstyrelsen bekant, att han skulle hafva velat söka platsen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, beslöt kammaren öfverlemna den ifrågavarande kongl. propositionen tillika med de i anledning af densamma nu afgifna yttranden till behandling af statsutskottet.

§ 4.

Efter föredragning vidare af de i senaste sammanträdet bordlagda motioner, hänvisades:

herr *K. G. Karlssons* motion n:o 15 till lagutskottet;

herr *A. W. Styrlanders* motion n:o 16 till lagutskottet;

herrar *A. H. Göthbergs* och *O. Andersons* i Hasselbol motion n:o 17 till bevillningsutskottet;

herr *E. G. Gyllensvärds* m. fl. motion n:o 18 till bankoutskottet;

herr *A. Ericsons* i Ransta motion n:o 19 till lagutskottet; och

herr *E. G. H. Åkerlunds* motion n:o 20 till lagutskottet.

§ 5.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet justitieombudsmannens vid innevarande riksdag afgifna embetsberättelse samt tryckfrihetskomiterades berättelse.

§ 6.

Härefter företogs till behandling ärendet rörande herr *C. W. Collanders* behörighet att sitt riksdagsmannakall vidare utöfva.

Herr talmannen lät till en början å nyo uppläsa det i § 11 af protokollet för den 17 dennes intagna, för herr Collander utfärdade sjukbetyg, dels det i samma § införda utdrag af rådstufvurättens i Uddevalla protokoll med deri intagna resolution om herr Collanders förklarande för omyndig och ställande under förmyndare, dels ock ett från kongl. Göta hofrätt ankommet intyg af den 21 dennes, utvisande att omförmälda resolution icke inom laga tid öfverklagats.

Herr talmannen yttrade härefter: Med anledning af hvad sålunda i ärendet förekommit, får jag på grund af bestämmelserna i 26 § riksdagsordningen hemställa, att kammaren ville förklara herr Collander icke behörig att sitt riksdagsmannakall vidare utöfva.

Den af herr talmannen sålunda gjorda hemställan bifölls. Tillika beslöt kammaren att hos Kongl. Maj:t göra anmälan om den sålunda inom kammaren uppkomna ledighet; och blef ett i sådant afseende på förhand uppsatt förslag till skrifvelse, hvilket nu upplästes, af kammaren godkändt.

§ 7.

Afgåfvos följande nya motioner, nemligen af:

herr *A. T. Pettersson* i Österhaninge, n:o 21, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om upphäfvande af mom. 7 i kongl. brefvet den 17 oktober 1778 m. m.;

herr *J. Anderson* i Tenhult:

n:o 22, om fullständig afskrifning af grundskatterna redan från och med år 1899; och

n:o 23, om nedsättning af tullen å kaffe;

herr *J. Eliasson:*

n:o 24, om tillägg till 63 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet; och

n:o 25, om tillägg till 37 § i förordningen om kyrkostämma m. m.;

herrar *J. Eliasson* och *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra, n:o 26, om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag till ändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

herr *H. Odencrants*, n:o 27, om nedsättning af tullen å te;

herr *S. M. Olsson* i Sörnäs, n:o 28, om ändring i vilkoren för åtnjutande af bidrag till undervisning i slöjd åt i skolåldern varande flickor;

herr *J. E. Behmer*, n:o 29, om ändrad lydelse af 26 § 3 mom. af förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin m. m.;

herr *A. Norrman*, n:o 30, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående ändringar i poststadgan;

herr *C. G. Grundell*, n:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, i fråga om vilkoren för utbekommande af statsbidrag till lärare vid folkskolor;

herr *J. Byström*, n:o 32, om ändrad lydelse af 27 § värnpligtslagen;

herr *R. W. A. M. Eklundh* i Lund, n:o 33, om ändring af § 6 mom. 2 och tillägg till § 9 i lagen angående tillsättning af presterliga tjenster m. m.; samt

herr *O. A. Brodin*:

n:o 34, om befrielse från konsulatafgift för svenska fartyg m. m.; och

n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof, i fråga om anslag till handelsstipendier.

Samtliga dessa motioner bordlades.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *A. T. Pettersson* i Österhaninge under fem dagar från och med den 25 dennes.

§ 9.

Upplästes och lades till handlingarne följande till kammaren inkomna protokoll:

»Protokoll vid sammanträdet med de ledamöter af Riksdagens Andra Kammare, hvilka blifvit utsedda att jemte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjening, den 19 januari 1898.

De kammarens åtta ledamöter, hvilka innevarande dag blifvit utsedde att jemte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjening, sammanträdde omedelbart efter afslutandet af kammarens plenum till fullgörande af detta sitt uppdrag.

Till en början beslöts, att kanslitjenstemännens antal skulle bibehållas oförändradt, sådant det under de senaste riksdagarne varit, och att det för tjenstgöring vid kammarens protokoll utaf deputerade vid 1875 och 1888 års riksdagar stadgade arbetssätt skulle jemväl vid innevarande riksdag tillämpas.

Vidare beslöto deputerade, i likhet med hvad vid senaste riksdagar egt rum, uttala såsom sin önskan, att, derest i afseende å kammarens diskussionsprotokoll någon af kammarens ledamöter skulle anse sig ega anledning till anmärkning mot det sätt, hvarpå vederbörande notarie fullgjort sitt åliggande, anmälan derom gjordes hos sekreteraren, som hade att öfver dylika anmälanden föra anteckning; hvilket deputerades beslut skulle till kammarens kännedom här antecknas äfvensom genom anslag i kanslilokalen kungöras.

De ingifna ansökningshandlingarna genomgingos härefter; dervid herrar deputerade nu antogo till

notarier:

e. o. kanslisten *C. N. Sandström*,
amanuensen, fil. kand. *A. Norin*,
fil. doktorn *S. Clason*,
kassören *E. W. Söderstedt*,
vice häradshöfdingen *A. H. Grape*,
vice häradshöfdingen *G. Berggren*,
fil. kandidaten *J. Johansson*,
fil. kandidaten *J. Lundgren*,
revisorn *G. Hagbergh*,
fil. kandidaten *A. E. M. Ericsson*,
fil. kandidaten *C. J. Sandgren*,
revisorn *O. Ohlsson*,
fil. doktorn *K. Beckman*,
e. o. amanuensen *T. Hedrén*,
e. o. hofrättsnotarien *A. Cederborg*,
e. o. hofrättsnotarien *R. Hellberg*,
e. o. hofrättsnotarien *G. Tägtström*,
vice häradshöfdingen *J. H. H. Palmgren*, och
e. o. hofrättsnotarien *L. J. Petersson*,

utaf hvilka *Sandström*, *Norin*, *Clason* och *Söderstedt* skulle tjenstgöra såsom reviderande notarier.

Derefter utsågos till

förste kanslist:

revisorn *C. G. V. Boije af Gennäs*;

till *registrator:*

postkontrollören *F. Amnér;*

samt till *kanslister:*

fil. kandidaten *P. Widegren*,
vice häradshöfdingen *J. R. Fast*,
vice auditören *L. Åman*,
e. o. hofrättsnotarien *A. Hammarskiöld* och
e. o. hofrättsnotarien *G. Kihlmark;*

med skyldighet för dem att, i den mån sådant erfordrades, tjenstgöra vid diskussionsprotokollet.

Det skulle här antecknas, att ofvanbemälde Boije af Gennäs, Amnér och Widegren på särskild anmodan redan den 15 i denna månad inträdt i tjenstgöring hos kammaren.

Beträffande derefter vaktbetjeningen beslöto deputerade, att, i likhet med hvad vid senaste riksdagar varit öfligt, tolf vaktmästare skulle hos kammaren anställas; och blefvo härtill antagne: *G. Malmberg*, *A. A. G. Lind*, *A. W. Nilsson*, *A. P. Carlsson*, *E. G. Olsson*, *A. P. Ström*, *C. J. Johansson*, *C. J. Söderqvist*, *D. Vinblad*, *J. V. Uppgren*, *H. A. Sjögren* och *J. M. Andersson*, af hvilka *Malmberg* anställdes såsom förste vaktmästare och *Nilsson* skulle ombestyra utdelningen af ankommande postförsändelser; och skulle det antecknas, att samtliga de antagne vaktmästarne börjat tjenstgöra hos kammaren redan den 15 i denna månad.

Vidare beslöto herrar deputerade att låta anstå med tillsättande af två notariebefattningar och en kanslistbefattning till torsdagen den 21 innevarande månad, då deputerade, efter det derförinnan prof i snabbskrifning äfvensom läsning för ledig kanslistbefattning anstälts, komme att å nyo sammanträda.

Den 21 januari.

Efter det ansökningshandlingarna å nyo genomgåtts och aflagda prof bedömts, antogo nu herrar deputerade till

notarier:

kanslisten hos kammaren, fil. kandidaten *P. Widegren*, och
jur. fil. kandidaten *C. F. Schött*,

samt till *kanslister*:

fil. studeranden *E. Lindström*, och
e. o. hofrättsnotarien *G. A. Björkman*.

År och dagar som ofvan.

E. Nathorst Böös.»

§ 10.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 1,46 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Stockholm, Oskar Eklunds Boktryckeri, 1898.